

Экономика природопользования и охраны окружающей среды.

Смірнова К.В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту

природоохоронної діяльності

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Використання екологічного маркування вперше було рекомендовано на Світовому саміті в Ріо-де-Жанейро в 1992 році з підтримкою його впровадження усіма серйозними міжнародними організаціями, такими як ООН, Світова Організація Торгівлі, а також Європейським Союзом. Застосовуючи екомаркування підприємство може демонструвати свій внесок у вирішення екологічних проблем та краще представити свій товар. Екомаркування продукції є індикатором конкурентних переваг товарів чи послуг, які пов'язані з економічним зростом та еколого-соціальною відповідальністю в бізнесі [1].

Як відомо, в країнах Європи екологічне маркування активно розвивається та охоплює вже практично усі групи товарів (розроблено 1400 екологічних стандартів для 200 категорій продуктів та послуг, за якими марковано близько 120 тисяч найменувань у всьому світі), а за останні 10 років є одним з основних інструментів сталого споживання та екологічної політики ЄС у цілому [3].

Право позначатись знаком екомаркування отримує виключно продукція, яка пройшла екологічну сертифікацію і відповідає вимогам міжнародних екологічних стандартів. Знак екомаркування свідчить про гарантовану найвищу якість та безпечність маркованої продукції відносно її впливів на стан довкілля та здоров'я людини [2].

В Україні нормативну базу в сфері екомаркування формують національні стандарти ДСТУ ISO 14020:2003 «Екологічні маркування та декларації. Загальні принципи» та ДСТУ ISO 14024:2002 «Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування I типу. Принципи та методи», які доповнюють та конкретизують комплекс стандартів ДСТУ ISO серії 14000, впровадження яких забезпечує чітке розуміння суспільством необхідності зниження підприємствами негативного впливу на навколишнє середовище та здоров'я населення.

Основними причинами, які можуть викликати необхідність сертифікувати підприємствами свою продукцію за вимогами стандарту ISO 14024, можна назвати: зниження виробничих та експлуатаційних витрат; розвиток нових можливостей у маркетингу; підвищення конкурентоспроможності на світовому та внутрішньому ринках продукції, яка отримала знак екологічного маркування, та самих підприємств.

Програма екологічного маркування в Україні впроваджується з 2002 року з ініціативи Всеукраїнської громадської організації «Жива планета» та за сприянням Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування і ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи й Міністерства екології та природних ресурсів України з метою сприяння розвитку виробництва продукції з мінімальним впливом на стан довкілля та здоров'я людини.

Екологічну сертифікацію та екологічне маркування в нашій країні проводить ВГО «Жива планета» (створена у 2003 р.) - єдиний в країні орган з оцінки відповідності продуктів, виробів, товарів та послуг, визнаний на міжнародному рівні, який має багаторічний досвід у сфері екологічної сертифікації, компетентність якого підтверджена Національним агентством з акредитації України та Системою міжнародної сертифікації.

З 2004 року національний знак «Екологічно чисто та безпечно» внесений у міжнародний реєстр Глобальної Мережі Екологічного Маркування - Global Ecolabelling Network (GEN) – незалежної асоціації організацій, в яку входять

близько 50 країн світу, що впроваджують системи екологічного маркування відповідно до добровільного міжнародного стандарту ISO 14024. ВГО «Жива планета» входить до складу GEN та має статус члена Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського виробництва (IFOAM), також є офіційним представником в Україні Міжнародного інституту органічної сертифікації та етики (ICEA) та здійснює органічну сертифікацію сільськогосподарської продукції на відповідність міжнародним, європейським та національним органічним стандартам США та Японії.

У 2011 році українська програма екологічного маркування пройшла сертифікацію за Міжнародною програмою взаємної довіри та визнання GEN – GENICES. Сертифікація за програмою GENICES передбачає взаємне визнання результатів оцінки відповідності між програмами, що пройшли процедуру сертифікацій, що надає можливість українським виробникам продуктів, товарів, виробів та послуг, які пройшли сертифікацію в українському органі з екологічного маркування, просувати екологічно сертифіковану продукцію на світовий ринок за спрощеною процедурою підтвердження відповідності [5].

Також в 2011 році було оновлено логотип знаку добровільного екомаркування ВГО «Жива планета»: обрис знаку «Екологічно чисто та безпечно» замінений на «Екологічний сертифікат», що чітко вказує на те, що цей знак є знаком відповідності встановленим екологічним стандартам. Нині під знаком зазначається код екологічного стандарту, на відповідність якому пройшла сертифікацію маркована ним продукція [2].

Зображення зеленого журавлика та напис «Екологічний сертифікат», окрім належних якісних характеристик маркованої продукції, свідчить про відповідність до критеріїв екологічності на протязі всього життєвого циклу продукції: від заготівлі сировини до утилізації, а також дійсно гарантує споживачеві екологічну якість. Сертифікована продукція отримує право відтворення знаку екомаркування на етикетці, а також на документації та рекламних матеріалах підприємства-виробника даної продукції, що підтверджується міжнародним сертифікатом відповідності [3].

Аналіз діяльності органу з екосертифікації ВГО «Жива планета» свідчить про щорічне зростання кількості виданих сертифікатів, а отже і зростання зацікавленості товаровиробників у отриманні їхньою продукцією екомаркування. Так, за підсумками роботи ВГО «Жива планета» протягом 2010-2013 років було видано: у 2010 р. – 11 сертифікатів, у 2011 р. – 14, у 2012 р. – 20, у 2013 р. – 24 [4].

Станом на 30 жовтня 2013 р. діючі сертифікати мали 60 вітчизняних товаровиробників на 580 найменувань продукції та послуг. Протягом 2013 року видана найбільша кількість сертифікатів у різних категоріях за історію існування сертифікаційної системи, а вперше право застосування знаку екологічного маркування отримали 8 підприємств.

На кінець 2013 року серед вітчизняних компаній, які пройшли екосертифікацію ВГО «Жива планета» та отримали маркування «Екологічний сертифікат» є такі відомі підприємства, як: ДП УГК «Неміров» (лідер з виробництва алкогольних напоїв, ТМ «Nemiroff»); ТОВ «Національна горілчана компанія» (лікеро-горілчана продукція кількох брендів - «Хлібний Дар», «Цельсій», «Козацька Рада», «Перепілка» тощо); ДП «Сантрейд» (єдиний виробник соняшникової олії в Україні з екологічним сертифікатом, ТМ «Олейна»); торговий дім «Щедро» (лідер вітчизняного оліяжирового ринку, ТМ «Щедро» - гірчиці, кетчупи, томатні соуси); ВАТ «Макаронна фабрика» (одне з лідируючих підприємств з виробництва макаронних виробів, м. Київ); ТОВ «Бартнік» (входить у трійку найбільших виробників меду в Україні); ТОВ з іноземними інвестиціями «Хенкель Баутехнік (Україна)» (продукція для ґрунтування, фарбування, штукатурних робіт та шпаклювання); ТОВ «Сніжка-Україна» (вітчизняний виробник водно-емульсійних фарб та акрилових емалей, ТМ «Sniezka»); ТОВ «Тіккуріла» (виробник фарб та засобів для ремонту, ТМ Колорит) та інші.

Слід зазначити, що на даний час лідерами за кількістю заявок, поданих на сертифікацію, залишаються представники будівельної галузі та виробники продуктів харчування і напоїв [4].

На сьогоднішній день національна програма з екомаркування налічує 48 стандартів і продовжується робота по розробці та ухваленню нових екологічних стандартів, розроблених згідно вимог ДСТУ ISO 14024:2003.

Таким чином, дотримання екологічних стандартів та підтвердження відповідності їх вимогам шляхом екосертифікації та екомаркування товарів чи послуг надає конкурентну перевагу виробникам, допомагає ефективно стимулювати збут, заощаджувати на зв'язках з громадськістю, підтверджує соціальну відповідальність компаній, а отже створюється додатковий потенціал і подальша зацікавленість вітчизняних товаровиробників отримувати екологічні сертифікати.

Література:

1. Екологічне маркування та маркетинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/ekologichne-markuvannya-ta-marketing.html>

2. Оновлено один із знаків екологічного маркування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.ua/ru/2010/06/1000-onovleno-odyn-iz-znakiv-ekologichnogo-markuvannja>

3. Знаки екологічного маркування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timer.dp.ua/databank/marks/eco.htm>

4. Відбулось засідання Координаційної ради з екологічного маркування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/novini/446-new.html>

5. Звіт української програми екологічного маркування отримав позитивну оцінку Ради директорів Глобальної мережі екологічного маркування (GEN) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/novini/416-new.html>